

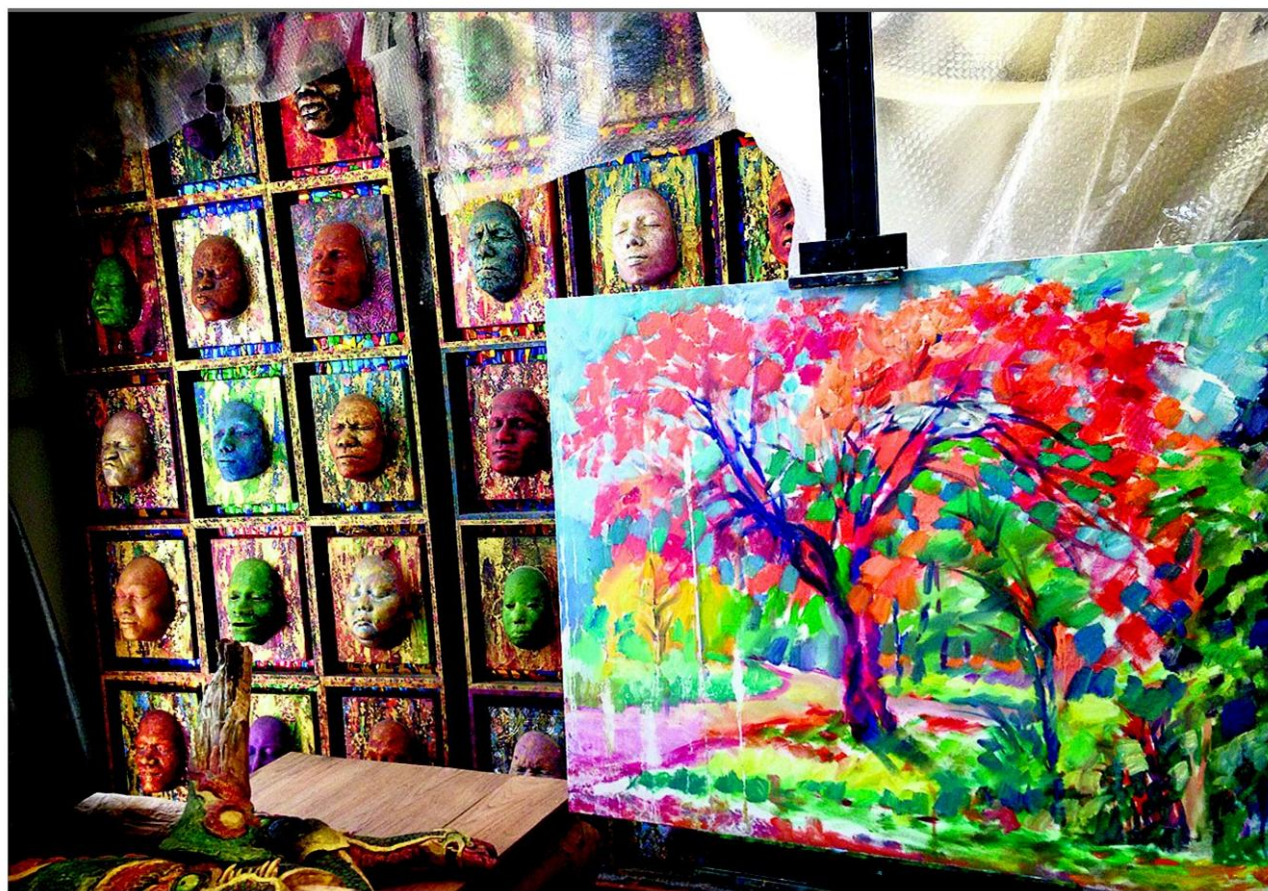

เชื้อถิ่น

ศิลปิน

แห่งชาติล้านนา

โชคดียของการเป็นนักข่าว คือ ได้เดินทางท่องเที่ยว ได้พบปะพูดคุยผู้คนมากมาย

วันก่อนอาจอยู่บนเรือกลางทะเลอันดามัน ไม่ก็กำลังตะลุยขึ้นเขาหลงห้วยในผืนป่าตะวันตก วันต่อมาอาจนั่งฟังเสนา ดุงานศิลปะในแกลเลอรีบนตึกระฟ้าเมืองกรุง พรุ่งนี้และวันต่อไปอาจแบกเป้ สะพายกล้อง มุ่งสู่แห่งหนไหนก็มิอาจล่วงรู้

เช่นเดียวกับวันนี้ที่มีโอกาสร่วมกับคณะนักข่าวเดินทางไกลนับพันกิโลเมตร เพื่อไปคารวะศิลปินแห่งชาติคนสำคัญของดินแดนล้านนาถึงรวงรังส่วนตัว ภายใต้การสนับสนุนของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม เชื่อว่าเป็นอีกหนึ่งไฟล์ต์ในความทรงจำที่คนทำข่าวหลายคนจะไม่มีวันลืม

‘ลมหายใจของพมคือศิลปะ’ ความในใจของ พิชัย นิรันดร์

ในวัย 77 พิชัย นิรันดร์จิตรกรชั้นแถวหน้าศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ (จิตรกรรม) ประจำปี 2546 ยังคงสร้างสรรค์ ศิลปะออกมาอย่างต่อเนื่อง

ก้าวเข้ามายังสตูดิโอส่วนตัว ซึ่งเป็นบ้านเดี่ยวหลัง กะทัดรัดสองหลังติดกันแถบชานเมืองเชียงใหม่ ภาพวาด สีนํ้ามันแขวนเรียงรายบนผนัง ภาพที่ยังไม่แล้วเสร็จพอง กำแพงไว้บนลิ้นชัก ชั้น ผลงานประติมากรรมกองซุกไว้ใน ห้องข้างหลัง รวมถึงภาพขนาดมหึมาที่ยังค้างเติ่งอยู่บน เพรตผ้าใบ เค้นสะดวกตาแซกผู้มาเยือนเสียจริง ทั้งหมดชี้ ชัดว่าเจ้าบ้านไฟสร้างสรรค์ยิ่งสว่างไสว

“เดี๋ยวนี้ใช้ชีวิตง่ายๆ อยู่บ้านฟังเพลงคลาสสิก นึก ครึกก็หยิบไวโอลิน เปิดเปียโนเล่น เบื่อๆ ก็ออกไปเที่ยวดู โบราณสถาน วัดวาอารามบ้าง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นผมไม่เคยหยุด วาดรูปเลยสักวัน” ชายชราร่างเล็กแกร่ง ท่าทางกระฉับกระเฉง

เล่าด้วยน้ำเสียงสุภาพ อ่อนน้อมใจดี

แม้โอเคเพียงพอสัน ทว่ากำลังวังชาลดลง ปากกาเมจิก ที่เขียนน้อยคำระลึกลึกเตือนใจไว้ด้านล่างเพรตผ้าใบว่า “สวม หมวกก่อนวาดรูป” เจ้าตัวอธิบายว่าสายตาไม่ค่อยดี เลยต้อง ใส่หมวกป้องกันแสงไฟสะท้อน

“สมัยหนุ่มมีแรงแต่ไม่มีไอเดีย คิดแทบตายจะเขียน อะไรดี เดี๋ยวนี้ไม่ต้องคิด โอเคเลยมันเยาะแยะไปหมด หัวผม ยังมีอะไรอีกเยอะที่ต้องคิดค้นเอามาออกมา เพราะไม่รู้จะ อยู่ได้อีกนานเท่าไร มีอะไรก็ต้องรีบทำ ช่วงนี้เป็นช่วงเวลาที่ทอง ของผมเลยนะ”

ในแวดวงศิลปะรับรู้กันว่าหากเอ่ยชื่อ พิชัย นิรันดร์ แล้ว ฝีมือการวาดรูปดอกบัว เรียกได้ว่าเป็นเบอร์หนึ่ง ทั้งสวยงาม

สมจริง ถึงขั้นด้วยแนวคิดล้ำสมัย

“ผมชอบวาดดอกบัว เพราะมันอิงถึงเรื่องพุทธศาสนา ด้วย มีตุ้ม แยมแบน โรยรา เหยี่ยวเฉา เหมือนกับชีวิตมนุษย์ มีเกิด แก่ เจ็บตาย สูญสลาย

ผมบอกคนหนุ่มอยู่ตลอดว่าธรรมชาติคือครู ภูเขา เขียวขือ ช้างม้าวัวควาย พระอาทิตย์ขึ้นพระอาทิตย์ตก ดอกไม้บาน ร่วงโรย เหยี่ยวเฉา นกบิน แมลงกรีดปีก ทุกอย่าง สอนเราหมด”

ถามอาจารย์พิชัยว่าในฐานะผู้อาวุโสอยากฝากข้อคิด ไปยังคนทำงานศิลปะรุ่นใหม่

“ต้องทุ่มเทอย่างไม่หยุดยั้ง งานศิลปะมันว่ากันทั้งชีวิต ทุกวันนี้ผม 77 แต่ก็ยังทำงานไม่มีวันหยุด อย่างทำงานศิลปะ เพราะเรื่องลาภ ยศ สรรเสริญ แต่ทำเพื่อความก้าวหน้าทาง ความคิด เพื่อความสุขความเบิกบานของจิตใจ”

ความสงบแห่งชีวิตของ จุลทัศน์ กิตติบุตร

กว่า 7 ปีที่ จุลทัศน์ กิตติบุตร ศิลปินแห่งชาติ สาขาสถาปัตยกรรม (ร่วมสมัย) ประจำปี 2547 เปิดอาณาจักรส่วนตัวริมแม่น้ำปิงใน ต.สันติสุข อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ให้เข้าเยี่ยมชม

บรรยากาศสงบร่มรื่น สวนเขียว ต้นไม้ใหญ่ ดอกไม้สดสวย บ้านไม้ทรงไทยล้านนา อันโอ่อ่าหรูหราปลูกเรียงรายกัน ภายในภายนอกประดับประดาด้วยเฟอร์นิเจอร์โบราณ ช่างสง่าขลิบขลิบ

“หลายปีมานี้อาจารย์คณะสถาปัตย์ของมหาวิทยาลัยหลายแห่ง เชิญผมไปสอนหนังสือ ผมก็บอกเหมือนเดิมทุกครั้งว่าพูดในห้องเรียน เด็กไม่เข้าใจหรอก สู้มาบ้านผมดีกว่า มาดูของจริงให้เห็นกับตาไปเลย”

เจ้าของบ้านที่คนแถวนี้เรียกอย่างคุ้นเคยว่าอาจารย์จุล หัวเราะเสียงดัง ขณะให้สัมภาษณ์นักข่าวภายในเรือนรับแขกห้องกระจกใส มองเห็นสายน้ำแม่ปิงทอดยาวสุดสายตา

ในวัยหลักหก ศิลปินท่านนี้ยังมีความสุขกับการทำงาน เข้าตรูก็จับกาแฟเดินชมต้นไม้ใบหญ้า ปั่นจักรยานไปจ่ายตลาด สายหน่อยเข้าเมืองไปประชุมงานบริษัทของตัวเอง สั่งงานลูกน้อง กินข้าวเที่ยง คล้อยบ่ายก็กลับมาเดินย่ำตึกไปรอบอาณาจักรส่วนตัวสำรวจตรวจตราบ้านเรือนทุกหลัง สวนสวยทุกตารางนิ้ว ออกแบบ ต่อเติม ซ่อมแซม นู่นนี่ไปเรื่อย

“หลักคิดในการออกแบบของผมคือ ถ้ามีที่ดินสัก 100 ไร่ คนเราน่าจะสร้างบ้านสัก 30 ไร่ ที่เหลือ 70 ไร่ เอาไว้เป็นที่โล่งปลูกต้นไม้ ทำสวน แต่มี 100 ไร่ เล่นสร้างบ้านหมดทั้ง 100 ไร่เลย นี่คือการโล่ง”

ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ ---- เป็นปรัชญาที่ยึดถือปฏิบัติมาทั้งชีวิต

จุลทัศน์

เรือนไทยร่วมสมัยริมแม่น้ำปิงหลังนี้เอื้อนย่อง บ้านไม้เก่าแก่นับร้อยปีอันรับแรงบันดาลใจมาจากสมัยทวารวดีชกกลางแม่ปิง บ้านสไตล์โคโลเนียลผสมผสานความเป็นไทยล้านนาและตะวันตกได้อย่างลงตัว ทุกหลังล้วนออกแบบมาให้โปร่งสบายเป็นมิตรกับธรรมชาติ

“เรือนหลายหลังไม่ติดแอร์ โปร่ง โล่ง สดๆ คุมทั้งเสียงแมลง เสียงนก สายฝน สายลม แสงแดด Green จ้าๆ เลย บางวันผมนั่งเหม่อมองภูเขา มองต้นไม้ มองแม่น้ำ แล้วเกิดเลี้ยวอะไรคือความสะกดกายที่แท้จริง

ความสุขในชีวิตของผมคือวิชาชีพที่ทำมันแบ่งปันองค์ความรู้สู่สังคมได้ เราคิดออกแบบอะไรไป แล้วมันกลายเป็นโมเดลให้คนรุ่นหลัง ภูมิใจนะ” เขายิ้มมุม

ทุกวันนี้เจ้าบ้านใจดีเปิดประตูต้อนรับผองเพื่อนศิลปิน ลูกศิษย์ รวมถึงกองถ่ายทำละครดัง เพียงแค่โทรมานัดแนะ ไม่ต้องใช้จดหมายอย่างเป็นทางการให้วุ่นวาย

“มาที่นี่รับรองคุณจะได้แรงบันดาลใจ”

เล่นกีฬาไทยโบราณ ของแม่ประนอม ทาแปง

จากสาวบ้านนอกธรรมดา จบการศึกษามัธยมศึกษา ป.4 ที่ อ.ล่อง จ.แพร่ ด้วยความเพียรพยายาม บวกความคิดสร้างสรรค์ ความรักพึงพอใจในงานอาชีพตัวเอง

ประนอม ทาแปง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ประเพณีศิลป-ศิลปะผ้าทอ) ประจำปี 2553 ใช้เวลากว่า 30 ปีศึกษาริเริ่มรู้ คิดค้น แสวงหาเทคนิคและลวดลายการทอผ้าแบบใหม่ๆ สร้างผลงานเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง จนได้รับยกย่องเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในอาชีพทอผ้าของภาคเหนือ

“สมัยเด็กๆ ชอบทอผ้าอยู่แล้ว เวลาไปหยุดทอผ้า พักทานอาหารกลางวัน ก็ไปขโมยชิ้นก็เอาทอผ้าจากต่อจากที่ไปทอไว้ พอปากล้มมาก็จะถามว่าทำถูกไหม ปากก็บอกทำถูกแล้ว ทำดีแล้ว เลยหัดทอมาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา”

ประนอม

ประนอมได้คิดค้นลวดลายผ้าใหม่ๆ ขึ้นมาให้มีสีสันงดงาม จนเกิดความประทับใจ ต่อผู้พบเห็น อีกทั้งยังคว้ารางวัลจากการ ประกวดระดับประเทศมากมายหลายครั้ง รวมถึงการนำไปจัดแสดงผลงานในต่างประเทศด้วย

ยกตัวอย่าง ได้ทอผ้าทองคำแท้ลวดลาย จก ลายดอกบัวหงาย จำนวน 1 ผืน โดยใช้ ทองคำหนัก 7 กิโลกรัม เพื่อนำไปคลุมร่าง หลวงพ่อฤาษีลิงดำ วัดท่าซุง จ.อุทัยธานี ในปัจจุบัน ผลงานผ้าชิ้นตำหมูลีทอง ต่อ ตีนจกเชิงดำแดง ลายสำเภาลอยน้ำ คว่ำ รางวัลชนะเลิศ จากงานประกวดผลิตภัณฑ์ ผ้าชิ้นเชิงจก งานฤดูหนาวและงานกาชาด เมืองแพร่ ปี 2532

ผลงานผ้าชิ้นตำหมูลีทองต่อตีนจก เชิงดำแดง รางวัลพระราชทานดีเด่นของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ผ้าชิ้นจกเต็มตัวลายโบราณขอครึ่ง คว่ำ รางวัลชนะเลิศ การประกวดผลิตภัณฑ์ หัตถกรรม งานศิลปาชีพบางไทร ครั้งที่ 19 ฯลฯ

นอกจากการสร้างสรรค์ผลงานผ้า ตีนจกออกสู่ท้องตลาดแล้ว ศิลปินเมือง แพร่นางนี้ยังอุทิศเวลาในการทำงาน เพื่อสังคม ด้วยการเปิดบ้านส่วนตัวสอน การทอผ้าตีนจก การย้อมสีธรรมชาติให้ แก่ชาวบ้านและชุมชนต่างๆ เพื่อสร้าง

ผ้าจากยาวที่สุดในโลก
ลายโคมบอยอุตรดิตถ์

อาชีพ สร้างรายได้ให้เลี้ยงตัวเองอย่าง มั่นคงและมั่นใจ ดังเช่นบทกวีที่ถ่ายทอด แนวคิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาอย่างการทอผ้าของเธอออกมา ได้อย่างตรงใจว่า

“เพียรทำ ด้วยใจรัก
ด้วยตระหนัก กลัวสูญสิ้น
ภูมิปัญญา ของแผ่นดิน
เป็นทรัพย์สิน แห่งภูมิปัญญาไทย” [W](#)

